

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár:

Egész évre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér.

Hirdetés nagyság szerint.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Előfizetési pénzek és reklamációk

Rónai Frigyes kiadó

címére küldendők.

XXIX. évfolyam.

Felelős szerkesztő:
JAMBRIKS LAJOS.

8. szám.

Az osztálysorsjáték.

Nincs ebben az országban részvénytársaság, mely nemcsak közgazdasági, de közérkölesi szempontból is annyira kihívna a kritikát, mint az osztálysorsjáték — részvénytársaság.

Ennek a részvénytársaságnak bevallott célja, hogy sorsjegyeket áruljon s ennek a révén hasznot huzzon. Más szóval: az emberek egyik legkárhözatosabb szenvedélyének, a játékszenvedély kihasználásából akar meggazdagodni. S ezt a célt már pompásan el is érte.

Az alapításkor kibocsátott részvények névértéke 500 korona. Erre az időn, — mint a „Budapesti Értesítő” írja — 102 korona osztalékot fizettek. Aki csak kissé járatos a részvénytársaságok kezelési rendszerében és ismeri azonkívül a mérlegkiszámlák csinjait-bujját, könnyen elképzelheti, mily horribilis bruttó-nyereséget kellett ez intézetnek elérnie, hogy huz-z százaléknál több osztalékot fizethessen. Mert tudni kell, hogy a bruttó-nyereségből levonják a lakbért, az irodai költségeket, az adót, a tisztii fizetéseket, az igazgatóság busás tantemejét, a felügyelő-bizottság tiszteletdíját, a tartalék- és nyugdíjalapokhoz való járulékat, az alkalmazottak rendkívüli javadalmazását és ki tudná itt felsorolni mindama temérdek üzleti kiadást, melyet ily nagy reklámmal dolgozó részvénytársaság igényel. De azért vakulj magyar: „minden második sorsjegy nyer”. Az ám — minden második sorsjegyre visszafizetik a tétet, minden „első” sorsjegy értékét pedig az idegenből ideszakadt kompánia vágja zsebre, azokat az aránytalanul csekély nyereseményeket leszámítva, melyekkel pont hintenek a könnyenhitők szemébe.

Néhány év előtt a telhetetlen társaság elhatározta, hogy az addiginál még kiméletlenebb me-

rényletet intéz a rossz viszonyok közt tengődő lakosság pénztárcája ellen. Rövid időközökben a 100,000-nyi sorsjegyek számát 10,000-rel, majd ismét újabb 15,000-rel emelte fel. A hirtelen meggazdagodási vágyra számított, — ezuttal szerencsére tévesen.

Mert mi történt? Amikor világszerte, tehát hazánkban is, dühöngött a pénzügyi válság, az osztálysorsjáték játszói szerrel adta el értéktelen sorsjegyét. De a közönség végre megszokta, hogy legjobb esetben visszakapja a tétjét, rendszeresen pedig elveszíti. Nem áll már kötélnek. A sorsjáték-részvénytársaság kénytelen azzal az eszmével foglalkozni, hogy sorsjegyeinek számát ismét leszállítsa.

De más jelenségek is mutatnak arra, hogy a közönség kezd kiabrándulni. Mert dacára annak, hogy az ideii osztalék eléggé horribilis, mégis örömmel látjuk, hogy az a tavalyival szemben csökkent. A múlt évben ugyanis 112 koronát fizettek, minden részvény után, ami több, mint 22 százaléknak felel meg.

Kérdéni bátorokunk ezek után, vajjon feltétlenül szükséges intézmény-e az osztálysorsjáték? Kinek használ? Az államnak. Hát való igaz, hogy csak ennek a haszonnak a kedvéért türi az állam. Nem akarunk ezuttal azzal foglalkozni, hogy ez morális-e? Inkább gyakorlati oldaláról kívánjuk tárgyalni a kérdést, feltéve, hogy az állam ezt a hasznot nem nélkülözheti. Hát igazán nem volna mód, hogy, számolva az emberek játékszenvedélyével, realisabb alapon lehetne az államnak ugyanakkora jövedelemre szert tenni?

De igen! Csak olyan sorsjegyeket kellene kibocsátani, amelyek értéküket a huzások után nem veszítik el. Maradjon a tőke a sorsjegytuladonosnak biztosítva, és csak a kamatokból fedezék a fizetendő nyereseményeket, mint ezt minden-

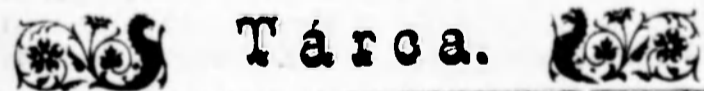
más sorsjegyuél szokás. Nem kell valami kiváló matematikusnak lenni, hogy ki lehessen számítani, miképp az ilyen, értéküket megtartó sorsjegyek nyeresési esélyei az osztálysorsjáték sorsjegyeinél semmiesetre csekélyebbek nem lesznek. Mert nem szabad elfelejteni, hogy mindenki szívesebben vásárol állandó értékkel bíró olcsó sorsjegyet, mint olyat, amelyet mindjárt az első huzás után el kell dobni, ha vak szerencse következtében vissza nem fizetik a tétet. Az értékes sorsjegyek sokkal nagyobb számban kelnének el, nagyobb tőke gyűlné össze s a nagyobb tőke nagy kamataiból bizonyára lehetne legalább is oly esélyekkel bíró játéktervet összeállítani, mint a „szerencsés esetben egy millió korona” soha kifizetésre nem kerülő nyereséménnyel hivatkozó osztálysorsjátéké.

Az osztálysorsjáték szabadalma néhány év múlva lejár. Tekintettel arra, hogy ez az intézmény már e terminus előtt is lejártta magát, azt megújítani nem szabad. Nemcsak a közönség érdeke, de az erkölcsiség is fellázad megújítás ellen.

Ha nem nélkülözheti az állam a sorsjegy-jövedelmet, ha mulhatatlanul tápot kell adni a játékszenvedélynek, létesítsenek olyan sorsjátékot, mely realisabb és nem szípolozza ki annyira az amugy is gondokkal tulterhelt magyar közönséget.

Kisemberek időöltéséről.

Az iparosoknak, kisgazdáknak is megvan a maguk egyesületei, körei, — akárcsak a nagyváltalkozóknak, mérnököknek, hivatalnokoknak stb. ahol néha napján összekerülnek. Nálunk, Magyarországon legkivált kifejlődött a társas összejövetel, (hol van aunyi kávéház és korcsma, mint itt?) és főleg vidéken a legtöbb helyütt egyetlen szóra-

Tárca.

Darwin — Haeckel.

1909. február 12. és 16. ábror.
Irta: Koller István.

Két fénys névnek áldozott az egész művelt világ. Emlékünne; az egyik az angol tudományos világ legnagyobb alakjának a XIX. században, a másik a jelenkori német tudomány legfényesebb, legnagyobb nevének szől: Darwin és Haeckel. Nevukat szorosán füzte egybe az emberiség kultúrtörténelme. Szét nem választhatók, miként a Luther és Melavekton neve. S e hóban ünnepelte mindkettőnek születésnapját. Február 12-én Darwin 100 éves, és 16-án Haeckel 70 éves születésnapját.

Hogy mit jelent e két név az emberiség kultúrtörténetében, azt e helyen még vázlatosan se mondhatjuk el: az emberi szellem diadalát, amely megoldotta a rejtélyek rejtélyét: az ember származását; Jelenti a természettudományok reformját, amely oly sokoldaluan hatott megtermékenyítőleg s végre a bölcsészetben a fejlődés magasztos gondolatát, az egységes világnézet hajnalát, amely tökéletlen ugyan és még berejezve nincs de máris végigvezet bennünket az óskodtól fel az emberi agy oly bonyolódott szerkezetéig s amely máris az összes tudományok vezető gondolatává lett.

Ime egy kép az emberi gondolkodás történetében amelynél nagyszerűbbet nem ismerünk s nem látunk Kopernikusz óta. Egy új renaissance, egy új kultúrharc legnagyobb vezetőit, harcosait ünnepli a világ, akiknek neveit ma ismeri az egész világ, hisz nekik körül forog

a világnézetek harca és nagy jelentőségüket a legelkeseredettebb ellentét is kell, hogy elismerje.

Darwin 1809-ben született és 1882-ben halt meg. Nevet, ha nem is fejtette volna ki a származás és kiválás elméletét, egyéb nagy horderejű tudományos munkálkodása révén is, feljegyezte volna a történelem.

Haeckel 1834-ben született és Jenában egyetemi tanár. Ez év téli szemeszterének végén bucsuzik egyetemi katedrájától.

Darwin szerint az állat- és növényfajok évezredes fejlődés útján egymásból fejlődtek. A létezt folyó harcban a legderékasabbak és legjobban alkalmazkodni tudók maradtak fenn és szerzett tulajdonságait utódaira átviszik. A származást tanúsítják az u. n. korcszervek is, pl. a kigyó elkorcsosult tüdőszárnya, és az összehasonlító bonctan. Haeckel építette ki Darwin tanait rendszerré s filozófiává. Kutatásai az állattörzsek rokonságára vonatkozólag és a biogenetikus törvénye, amely szerint a fajok egyéni testi s szellemi fejlődése rövid megismétlése e faj törzsfelődésének, termékeny faktora lett a biológiának. Darwin mindig hálásan és dicsőreleg ismerte el Haeckelmunkálkodását. Visszont Haeckelnek ismét Darwin lett vezérgondolata; lelkes híve s rajongó követője ő a fejlődéseméltnek. S a fejlődés nem zárja ki az Istent.

Csak nemrég elkecseregett harc folyt a darwinizmus felett. Hogy az embert Darwin az állattól származtatja még ma is szalka soknak szemében, pedig Isten mindenhatóságához méltó gondolat a fejlődés, amely oly egyszerű alapokból oly gyönyörű fokra emelkedett, minő az ember. Ugynevezett neolanarkisták és neovitalisták érveltek a darwinizmus ellen. Es érinti-e ez a fejlődés nagy elvét? Nem. Sőt az érvelők és a fejlődésemélt híveinek vallják magukat s Plate Lajos ismét visszahelyezte a darwinizmust a régi jogaiba.

Es Haeckel? Ellenfe folyik a harc. Csak a minap olvastam: „Haeckel a tudományban halott ember.” S ezt egy emberről, aki az egész világot felrázta, hogy gondolkodjanak a lét kérdései felett, akinek önálló munkái egy könyvtart alkotnak s aki a fejlődéseméltjét az egész emberiség közkinésévé tette. Valóban: a szellemi töpék harca a szellemi óriás ellen.

Két Szellemi óriás az emberiség kulturmogalmának tengerén: Darwin és Haeckel. Tanaim talán sokat javít és töröl a kor, de soha nem fogja eltüntetni őket a teledékenység homályába, amig kulturember él e földön.

1909. Darwin századik születésnapján.

A földrengések hazája.

Az újságok naponkint újabb részleteket közölnek a szicíliai földrengésről mely annyit pusztított emberekben, állatokban, vagyokban. Borzadva mind komorabb szíben tuntek fel. Szorgalmas emberkezek fáradoznak még mindig a romok eltakarításán a hatóságok visszaállítják a rendet és olasz kormány kiadta a jelszót, hogy ujjá kell építeni a bájos városokat, falvakat, nyaralóhelyeket, melyeket a kegyetlen elemek pozdorjává morzsoztak.

Nem lesz-e ez az igyekvés sziszifusi munka. Nyujt-e garanciát a nyugodhatatlan szicíliai talaj arra nézve, hogy a nagy áldozatok árán foganatosított ujjáépítés nem fog-e ismét ugy összeomlani, miut az ingtag kártyavár?

Szicília története, sajnos, nem igazolja azt a bizodalmat melyet az olaszok a szicíliai talaj és a föld mélye iránt tanúsítottak. Csak néhány évvel ezelőtt dult Calábriában az a földrengés, mely az egész világban riadalmat keltett. Ugy latszik, hogy arrafelé a föld

közö helynek lehet a kaszinói, körbeli összejöveteleket nevezni. Mi most a kis emberek, kisiparosok, kisgazdák érintkezéseiről akarunk beszélni, a akikre mindenesetre hatással van a társaság. Előnyösen vagy hátrányosan hat az ilyen összejövetel a kisegzisztenciákra, arra ráfogunk térni.

Nem kell szépitgetni, nyíltan bevallhatjuk, hogy a körbeli összejöveteleken sok mindenről esik szó, az időtöltés legváltozatosabb módjai kerülnek felszínre, de a legtöbbször minden komolyabb alapot nélkülöz és inkább káros, mint hasznos. Politika — ez a legkedveltebb szórakozás, — muátság, kalandok elmesélése, kártya, ivás stb. napirenden vannak, csak éppen a legfontosabb, legzükségesebb valamiről hallgatnak a kisemberek és ez a szakdolgozattal való komoly foglalkozás. A szakudás, szakismeret fejlesztése, a műveltség, a képzettség bővítése ugyancsak ráér a kisiparosokra, a kisgazdákra.

Igen ritkán, vagy egyáltalán nem fordul elő, ha kisemberek összekerülnek kaszinójukban, körükben, szakvitát rendeznének, nem igen gondolnak arra, hogy egy-egy aktuális ötletet vetne fel egyik is, másik is, a miből aztán nagyszabású polemikát kezdeményeznének. Mindig akadna valami újabb és újabb téma, melyhez hozzászólni lehet és mit az életben hasznosítani tudnának.

Nem akarjuk mindezzel azt mondani, hogy a kisemberek napi munkájuk után ne szórakozzanak, sőt a nehéz munka után a test és a szellem megkívánja a szórakozást; ártatlan mulatozás időöltetés, egy kis olvasás (jó könyv, újság) kell. És ha már a szórakozásból is mérsékelten kivették a részüket, akkor következhetik a hasznos és értékes tanácskozás, a komoly szakdolgozattal való foglalkozás. Meghánymiválni lehet, — meggyőző érveket csoportosítva, — az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság mai helyzetét, mibenlétét; a néptani bajok orvoslásáról mindenki elmondhatja, a maga mezejét; jobban-jobb, és magasabb eszmék vetődnek felszínre; a viták folyamán több figyelemre méltó kérdés merül fel, a melyek gondolkodásra és újabb felszólásra serkentik a többieket.

Igy aztán a komoly szakviták és eszmecsere sok oly kérdést tisztáznak, miket azelőtt mély homály fedett, s melyeknek tisztázása közelebb vezet a kisembereket boldogulásuk felé. A szabad időt tehát a kisemberek részint jó, egyszerűen megírt könyvek (irodalmi- és szakkönyvek) és főleg szakújságok (egynapi- és helyi lapon kívül) olvasásával töltsek egyszerűen, s ha már összekerülnek néha, ne feledkezzenek meg a maguk dolgaival való lehetőbb foglalkozásról. Komoly gondolkodás, józan életű és ontulatos kisembernek soha se lehet unalmas mesterségéről okosan beszélni, arról beszédet hallgatni, tanulságos szakvitákon megjelenni és ott az eszmecsereiben részt venni.

Ilyenkor tényleg idején, a mikor a kisegzisztenciák szórakozás céljából leginkább összejönnek, használják fel az együttléteket, osszák egymással nézeteket életbevágó kérdésekről; igyekezzenek ezt a gyakorlati életben hasznosítani.

Az életben látjuk, hogy a melyik osztály egymást megéri és összetart, tisztességes egyenes

vezetés mellett értéket tud szerezni munkájának és boldogul.

A magány is kell, főleg akkor, mikor az önképzésről, tanulásról van szó; de az állandó magány rossz tanácsadó és aki a saját otthonában ül és foglalatlanok állandóan, egyoldalú képzettségre, tudásra tehet szert, csak a maga üzleti, foglalkozási körét ismeri, nem tud a világról, az újdonságokról, semmiről nem értesül.

A kisemberek komoly összejövetele csak elnyitással jár és az ilyen időöltetés nem fecseglés, nem tékozlás, hanem gyümölcsöző befektetés.

Városi ügyek.

5311909.

Hirdetmény.

Közlet szem, hogy a gyümölcsfák a mezőrendőrségéről szóló 1909. évi XII. t. c. 50 §-a értelmében a kártékony hernyóktól megvédeni a gyümölcsfákot a legkésőbbi időpontig.

Meghívom a mezei és hegyi felügyelőket, rendőrkapitányi hivatal, hogy a gyümölcsfák tisztítását ellenőrizzék és a mulasztó feleket megbüntetés céljából — ide bejelentek.

Köszeg, 1909. évi február hó 15.

August János,
polgármester h.

4672909.

Hirdetmény.

Közlet szem, hogy Köszeg város 1908. évi gyámpénzüri számadása az árvaszék jelentésével 15 napi közszemlére ki van téve.

Köszeg, 1909. február hó 16. án.

August János,
polgármester h.

513 1909.

Hirdetmény.

Közlet szem, hogy a város tanácsa a vadászaktanyára vonatkozó árlejáratára megállapított határidőt f. évi március hó 10 déli 11 óráig meghosszabbította.

Köszeg, 1909. évi február hó 18. án.

August János,
polgármester h.

5722909.

Hirdetmény.

A Felső erdei bűdoskai vágásból I. bűk hasabokról kiállított 1082, 1083. és 1084. számú bűk elveztek megismerésére nyitva tartom ki.

Köszeg, 1909. február hó 18.

August János
polgármester helyettes.

Hírek.

— Roth Loránd földmivvelésügyi osztálytanácsost a királyi miniszteri tanácsosi méltósággal tüntette ki.

— Katonai szemle. Dampf Henrik ezredes a székesfehérvári honvéddandár parancsnoka két napon át Köszegen időzött s szemlét tartott a honvédszázalaj felett. A dandárparancsnok csütörtökön Sopronba utazott hogy ott az ezredtörzset vizsgálja meg.

— Halalozás. Branner Lajos kéményseprő mester edes anyja, özv. Branner Sandorné született Daminkovits Ludovika Debreczenben elhunyt. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja.

— A honvéd tisztikar gyászja. A községi honvédszázalajnak gyászja van. Fuhrmann Emil hadnagy f. hó 14 én Budapesten hashártyagyulladásban meghalt. Fuhrmann béleszavardást kapott és súlyos bajával Budapestre szállították, hogy megoperálják. Az operáció azonban már nem segített, mert bajához még hashártyagyulladás járult a mi hamarosan megölte az erőteljes és közkedvelt fiatal embert, kiben Mohl Anna-ka, ki jelenleg Amerikában van, a vőlegényét gyászolja. Temetésén a községi honvédszázalaj küldöttségileg képviselte magát.

— Az ovoda táncestély javára befolyt felülfizetések kimutatásából kimaradt Sissoovits Lajos 3 kor. és dr. Szemző Sándor 5 korona hozzájárulása, mit ezennel pótolunk.

Augusta város, mely egy kis földnyulvánon terült el, összes lakosságával hirtelen a tengerbe süllyedt, s egyetlen egy lakosát se lehetett megmenteni. A város mellett egy lakóház épített vár helyén maradt. de a villám bele csapott a lőporkonyába, s azzal az összes erődítések a levegőbe repültek, úgy, hogy csak egy borzasztó lufnyánt nyújtó romhalom maradt hátra.

Az Aetna aljában szakadék kéletkezett, melynek hossza 37 mérföldre terjedt.

Uzini város és környékének 8000, Ajaca 2000, Ochiala, Acolu, Francoforte és sok más helység több ezer lakossága csaknem teljesen elpusztult, maguk a helységek nagyobbára romba dőltek. A vicékirályi parancsára eszközölt vizsgálat szerint összesen 70 város és mezőváros, 46.000, mások szerint 80—100.000 lakossal tonkrement.

Itózálos benyomást kelt egy szomtanu következő leírása:

„Cataniában időztem s mint sok más menekülő, én is a domba siettem. A piac közepén egy pillanatra megálltam és megtekinttem a szép házakat és palotákat. Ekkor következett a második rettenetes lövés; éreztem, hogy körülbelül egy kéz szélességnyire a levegőbe leszek lödítve, azután fejfelé bukom és a következőn koppan a tejem. Hosszu, szivetrázó jankijáltás reszketteti meg a levegőt; felugortam, megtörültem a homlokomat és körültekinttem. De mi történt? I Hová lettek a templomok, a paloták, a házak? Mind az a díszesség és pompa, amit még tíz másodperccel előbb megcsodáltam, megáramoltam; eltűnt, iszonyatos rombalmazzá vált, amely alatt az emberek ezrei lettek kiros halálukat.”

— A kaszinóest elmaradt. A tolyó hó 20-ikára tervezett kaszinó estély Husvét héttől fog megtartatni a Mulató helyiségében.

— A legényegylet mulatsága. A községi katolikus legényegylet múlt vasárnap rendezte nagyszabású farsangi mulatságát a Mulató helyiségében. A „Csizmadia mint kísértet” című darabot adták elő zajos sikerrel, úgy, hogy az előadást délután is, este is telt ház nézte végig. A címszerepet Aczél Pál rendőrbiztos alakította oly pompásan, hogy akármelyik nagy városi színpadon megállotta volna a helyét. Aczél Pál valamikor színész volt, s művészi vonása ez uttal is lényeges sikerre vezette. A többi szereplők is megelégtel feladatuknak. Jól játszottak Juán Zsófi és Gnaisz Ferenc. Szépen énekelt Molnár Irma. A darab és az est sikerében nagy része van Klingsbögl Erő titkárnak és Kovács Péter alelnöknek, kik nagy buzgalommal fáradoztak a mulatság érdekében. A jól sikerült előadás után tánc következett mely világos reggelig tartott.

— A laktanya építésére kitűzött árlejtési határnapot tolyó évi március hó 10-ikébeu állapította meg a városi tanács. Több vállalkozó fordult ugyanis a városhoz, azőu kérelemmel, hogy miután csak később értesült az árlejtésről, hosszabbítatnék meg az árlejtési határidőt. A tanács pénteken tartott ülésében az ajánlatok beadásának határnapját február 25-ről március 10-ére toltta ki, mit a vállalkozókkal tudatott.

— Felülfizetések. A kath. legény egyesület mulatságán felülfizettek: 1 koronával: Dr. Kopfstein, Kovács József, Dr. Hegedűs, N. N., Ortelt Ferenc, Gobl N., Eitner Imre, itj Szova Ferenc, itj. Tangl. 40 fill. Dora N., 30 fill. Farkas N. és 20 fill. Jód Sándor, mit az egyesület köszönettel nyugtáz.

— A régi gimnázium épületének lebontását végleg elhatározta a közgyűlés s mai a napokban hozza is akattak fogni a lebontáshoz, mikor a műemlékek országos bizottságának egy átirata érkezett a városhoz, melyben felhívja a város figyelmét a régi gimnáziumi épület jellegzetes homlokzatára. A lebontás egyelőre tehát függőben marad legalább is addig míg a főpát és az országos bizottság valamilyen megoldási módozatot talál mert a város ez ügyben az országos bizottságot arról értesítette, hogy a további lépéseket a főpátnál tegye meg.

— Felelőbeesések. Nincsen rózsza tövis nélkül, — mondja a közmondás. Köszegen pedig elmondhatjuk azt, hogy nincsen közgyűlés felelőbeesés nélkül. A február 4 és 5-iki közgyűlésen hozott határozatok közül megfelelőbeesett a vámhátrálások behajtását és a kövezetvámszedési ügyben hozott határozatot. Mindkét felelőbeesésnek számos aláírója akadt. Ezzel aztán az utca kövezés ügye is agyon van utve s nyelhetjük tovább a port, s tiporhatjuk a sarat térdig.

— Állás nélküli tanítók és tanítónők figyelmebe. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter rendelete értelmében azok az okleveles tanítók és tanítónők, akik rendes állás hiányában helyettesítést is elvállalni hajlandók, évenként összeírandók lévén, a vármegye területén lakó ilyen tanítók, ha a jegyzékbe felvételre kívánnak, oklevéllel és működési bizonylatokkal felszerelten jelentkezzenek a kir. tanfelügyelőnél.

— Baleset. Rikossy Ferenc nyugalmazott csendőrnagyot súlyos baleset érte. Az utcán sétálás közben megcsúszott és oly szerencsétlenül esett el, hogy bokájában eltört a lába. A szerencsétlenül járt csendőrnagyot lakóán ápolják. Törtött lábát gipszbe helyezték. Állapota javul.

— Hernyó irtás. A városi hatóság a hernyók irtására rendeletet ad ki mit a városi ügyek rovatában hozunk.

— A hercegi erdősegek házi kezelésben. Jelenleg alig van az Esterházy hercegi hitbizományuk erdősege házi kezelésben. Egyedül a lékai urodalomhoz tartozó mintegy 16.000 hold, a kismartoni urodalomhoz tartozó 1400 hold és az Esterházyhoz tartozó 4000 hold vannak házi kezelésben. Ellenben az alsólendvai

kéreg alatt folyton forr a tűz, mely minden percben kitöréssel fenyeget. Kisebb földrengésnek már oda sem néznek, míg csak nagyobbak nem emlékeztetik az embereket, hogy jó lesz menekülni.

Egyike a legborzasztóbb földrengéseknek volt az, mely az 1692 vége felé dühöngött a Szicília szigetén. Az az éhínség, mely ott rendszeren uralkodott az évtizedű alkalmával, mintha teljesen el veszett volna. Már hetek óta abnormalis volt az időjárás, a kutyákban csak zagyva vízre bukkantak. november elseje óta nem esett az eső, a háziállatok úgy ugrándoztak gyakran, mintha megvezték volna és mindenki érezte, hogy valami veszély fenyeget. A december 28. árol 29-ére virradó reggelen földalatti forróság volt hallható; 24 órával később néhány földlökést lehetett érezni, ezek azonban nagyobb károkat nem okoztak, vézül 1692. december 31-én és 1693 január 1-én kitört a katasztrófa.

Lehetetlen azt csak megközelítőleg is leírni, tehát csak néhány tény sorolunk fel melyek a borzasztó pusztításoknak némi halavány képét adják.

Amikor az első földlökést érezték. Catania lakosai ezrével menekültek a dombra; vagy tízezren tolonghattak oda, amikor a második, sokkal erősebb lökés követte az első, a dom összedőlt és a bentlevőket összezúzta. A sok ezezből alig szabadultak hatszázan.

Mások a tenger felé menekültek; ámde a víz két puskalövésnyi távolságra a parttól visszalépett és szörnyű szakadások, hasadékok és üregek tátongtak a megijedt menekülőkhöz.

Emellett a levegő iszonyuan fűledt volt és kénes bűzű, menydörgött és szakadatlanul villámlott.

Az irtózatoss természeti csapás hatása kiterjedtek egészen Calabriáig és Malta szigetéig; mindazonáltal a maltai lovagok, amint Szicília szörnyű nyomorának hírért vették, felszereltek három hajót élelmiszerekkel és velük Syrakusba siettek. Oda azonban nem juthattak, mert a tűz- és kéneső oly hatalmas volt, hogy a hajók tüzet fogtak. Egy második, néhány nappal később eszközölt kísérlet sem sikerült, mert hirtelen kitört a vihar, amely a hajókat elkergette Szicília partjaitól és a kikötést lehetetlenné tette.

Az 1692, 1693 és 1694-iki években egyébként is sűrűn fordultak elő földrengések; így a földrengés 1692. június havában Jamaika szigetén is iszonyú pusztításokat vitt véghez; Angliában, Hollandiában és Németországban is erősen megéreztek a földlökéseket.

A híres spaai fürdőhely Belgiában az említett földrengés következtében sokat nyert; míg ugyanis előbb a forrása gyenge és zavaros volt, utóbb bőven bugyogtatta az immár kristálytiszta vizet.

Amint láthatjuk nincs az a rossz amelynek nyomában valami jó nem kelne. Igaz, hogy ez a kis előny egészen eltöporúl a borzasztó katasztrófa okozta károkhöz; de a spaai gyógyvíz kitűnő hatása évszázadokon át enyhíti az emberek fájdalmait, a földrengés több mint kétszáz év előtti pusztításai pedig már rég feledésbe mentek.

Csak akkor emlékezzünk vissza rájuk, ha úgy, mint most, a föld egy újabb rakoncátlansága ismét figyelmünket Szicília talajának megbizhatatlanságára.

urodalom 10000 holdja, a kaposvári urodalom 2000 holdja, alakompataki urodalom 15000 holdja valamint a kapuvári és traknói is, bárbe vannak adva. Az erdők bérlete azonban 1910-ben lejár és mint értesülünk, a hercegi urodalom összes erdői hazi kezelésbe kerülnek a jövő évben. Így tehát a hercegi hitbizományok mintegy 150.000 hold erdeje kerül hazi kezelésbe.

A városi tisztviselők fizetésrendezése. A városi tisztviselők fizetésének tervezett rendezése alkalmából Szilágyosmó városi tisztviselői külön emlékiratban fordultak a belügyminiszterhez. A városok országos képviselői által kiküldött bizottság tervezete ugyanis a városokat lakosságuk száma és más viszonyaik figyelembevételével osztályokba akarja sorozni s ehhez képest a fizetési fokozatokat és lakasbéréket megállapítani. A beadvány szerint a bizottság az osztályozás eszméjét Nyiregyháza városi tisztviselőinek tervezetéből vette át, amely három csoportba osztja a városokat lakosaik száma és a szerint, hogy vármegyei székhelyek-e vagy sem. Szilágyosmó városi tisztviselőinek beadványa szerint a városoknak az osztályozása s ezen az alapon a városi tisztviselők fizetésének rendezése nem helyes. A maguk részéről ezt a kérdést legméltányosabban és legigazságosabban úgy vélik megoldhatónak, hogy esetenként a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok között létező különbség olyformán, hogy a törvényhatósági joggal felruházott városok tisztviselői egy fizetési osztállyal nagyobb fizetési osztályba soroztassanak, de a rendezett tanácsú városok tisztviselőinek fizetését egyformán rendezzék. E mellett azonban nem elleneznék, hogy egyes nagyobb városok tisztviselői bizonyos pótlékban részesüljenek. A szilágyosmói tisztviselők által kidolgozott tervezet szerint minden rendezett tanácsú város polgármestere a VII. fizetési osztályba, öt évi várakozási idővel, a főjegyző, tanácsosok, rendőrkapitány, árvaszéki ülnök, tiszti főorvos, tiszti főorvos, főmérnök főedzés, a VIII. fizetési osztályba soroztassék és így tovább. A bizottság által kidolgozott tervezet is követeli a kvalifikáció egységes rendezését, tekintet nélkül a lakosság számára és a beadvány szerint a fizetés tekintetében sem szabad különbséget tenni a városi tisztviselők között. Közégek város tanácsa pénteken foglalkozott az emlékirattal s azt magáévá téve felterjesztést intéz a belügyminiszteriumhoz s országgyűlési képviselőnk *Lochna* Hugó támogatását is kikéri.

A tavasz előfutárai megjelentek: a magkereskedők azonnal küldik árjegyzékeiket. Határoznunk kell, kitől vegyünk, hol kapunk jó árut? Bizalom kérdése ez mindenképp, mert a mag külsejéről minőségét megítélni nem lehet, már pedig ha csúsz, azt arasz, — tartja a közmondás. A Mauthner Ödön budapesti udvari magkereskedő cég, mely 35 éves eredményes fennállása óta minden tekintetben megbízhatónak bizonyult, megadja a választ a fenti kérdésre: a cég áruja kitűnő, helyes művelés mellett biztos siker, mely mindenkinek örömet szerez. Árjegyzéke, melyet kívánatra ingyen és bérmentve küld, kézikönyve a gazdának, kertésznek és a természet minden barátjának.

Anyakönyvi statisztika. A kőszegi anyakönyvi hivatalban az utóbbi időkben a következő születési, házassági és halálozási esetek jegyeztettek be:

- Születés.
Febr. 15-én: Kollár Adám és Magdics Vilma leánya Gizella r. k.
Febr. 17-én: Müller Anna, fia Gyula, izr. — Eberle Jakab és Illés Laura, fia Ferenc ev.
Házasság.
Febr. 14-én Sziber Bertalan kocsis és Kuar Anna — Nagy József honvédörvénymester és Nagy Teréz.
Febr. 17-én: Kálnán József csendőrszervező és Török Julia
Febr. 18-án: Bauer János fodrász és Maitz Katalin.
Halálozás.
Febr. 15-én: Felber Józsefné 53 éves ev. tüdővész. — Molnár Ferencné, 80 éves, r. k., szívszélütés.
Febr. 17-én: özv. Loiberscht Samuné, 74 éves, ev. aggkor.
— **Belvedere szállodat** (Wien III. Landstrasser-Gürtel) a déli- és államvasút közelében az aszpang vasút mellett, a szép Mária-Jozefa parkon, gyönyörű kilátással, az utazó közönség figyelmébe ajánljuk. A szállodában 300 szoba van. Villamvilágítás. Szobák már 2 koronáért kaphatók.

A rótfalvi templom.

Kőszeg városa mellett, a kies róti völgyben magas felér torony emelkedik, szinte jól esik a szemnek mikor a kőszegi hegylánc fűzöld erdőszorujából kivillanik karcos alakja. Alatta a kicsi falu, tiszta hazacskáival előtte a hétértasz kristály tiszta esőbeborító patakja. Ó-régi templom, a bold. Szűznek régi kegyhelye, sokan jönnek ide csüggedten s hagyják el megvisztaolódva, lélekben megerősödve. De sajnos a templomot sem hagyják a felette elfutó századok érintetlenül. Belsejét elhagyatott por és szenny fedi, kövezeite töredezett, ablakain és ajtóin a szél fú keresztül, olyan mint egy törődött, szegény, gyermektől elhagyatott édesanya. Pedig nagy időket élt meg, nemzedéket látott felnőni és ismét a föld porába visszatérni lábainál, ősi falait megrongálta a török hadjárat, a reformáció viharai is zugtak felette. Sajnos, hogy hosszú életéből nagyon kevés adat maradt reánk.

A templom tulajdonképpen két külön templom összetételéből áll: és pedig az északi és déli templomból közös tető alatt. A régibb és műtörténeti szempontból értékesebb rész az északi, hol a kegyelem oltára áll. Ős-gothika, gömbölyűded a románból a gothiba átmenő ívezettel, masszív erős falakkal és oszlopokkal. A plébánián őrzött régi iratok tanúsága szerint már 1207-ben

állott, mit egy a keresztoltárnál beillesztett kőszalag felirata is igazol. Ezen adatot megerősíti Müller régiségudós, ki a templom keletkezését még ezen évnél is 60 évvel előbbre teszi. Sajnos, a vakolat és meszelés sokat elted a régi gothikus faragványokból, és csak alapos restaurálás tudná visszaadni a régi műizlés eredetiségét. Főbejárata ennek a résznek nincs is, csak oldalajtaja, az ajtószár erős faragott kőből áll, de ennek ékességét is elfedi a vakolat. A toronyláb is két, erősen gömbölyű gothivét tüntet fel, és lehet, hogy itt volt valamikor a főbejárata. A szentély maga tisztább és újabb gothikát mutat, és így valószínűleg újabb eredetű is. A szentély bordázata alul oszlopokban fut le, s az oszlopok egyedül díszre egy egy durván faragott emberlő. Ezen oszlopok azonban alul meg vannak esonkítva, ide a főoltár köré, valószínűleg a kőből, mikor az Augustianusok vezették a plébániát, egy neme az ikonostasionnak került, mely 33 képet számlál. Csinos és érdekes még a keresztút is, mely izmos, gnomszerű alakot ábrázol kőből, mely a keresztelő medencét a helyén tartja. Sajnos az eredeti kőfaragvány hatását ezen is nagyon lerontja a vastag meszelés.

Ezen régibb, hogy úgy mondjam óstemplomhoz az idők folyamán egy újabb renaissance-barok templom épült; a két templomot az összeillesztés helyén széles, masszív ívek kötik össze, erős faltámaszokkal. E helyen, akkor mikor a két templomot össze kapcsolták, a régi templomra nézve hátrányos változások történtek, mert e helyen most a régi gothikus ívezetek nem záródnak, sőt a tetőzet boltívének egyik részén a bordázat teljesen hiányzik és csak az iv van meg.

Mivel a templom jelenlegi patronusa, a herceg Esterházi család a templomot a Nadasyaktól rossz állapotban vette át, különösen a reformáció viharai viselték meg a régi adatok szerint herceg Esterházi Pál reuováltatta.

Ez az egész, mit e szép multu templomról tudunk. Pedig Vasvármegyének a jákival együtt legősbibb temploma, de sajnos talán a legelhagyatottabb is.

Pedig sokan keresik fel, vidékünk leglátogatottabb bucsujáró helye. Van ugyan remény reá, hogy a templomot nemeseleki kegyura, herceg Esterházy Miklós helyre fogja állítani de mivel magának az épületnek helyreállítása is nagy összeget emész fel, a templom belső felszerelésének, oltárainak felújítása ez esetben is a plébánia csekélyzárú és szegény híveit terhelné.

Arta kérésem tehát a ó lelkeket kik a templomot a vidékről és különösen Kőszeg városából felkeresik, nyujtsanak segélyt filéereikkel, hogy Szűzmáriának e szép kegyhelyét méltó díszbe öltöztethessük.
Szíves adományokat elfogad és köszönettel nyugtáz a rótfalvi Plébánia Hivatala.

P. I.

Regény.

A szív örvényei.

Irta: Bonniéres Róbert.

VIII.

Minél tovább gondolkozott Roger a vizezés mellett lefolyt jelenet fölött, annál világosabb lett előtte, hogy bolondot tett, amikor a csókot ki nem erőszakolta. Szemesé a világ és a tényeknek Lea ellentmondás nélkül rendelte volna magát alá. A szép leánnyal való mindeunapos érintkezé-ében gyakran tapasztalta, hogy Lea nem ellenszével nézi őt, bár arra nem szolgálta-ott okot, hogy ébredező vouzalmában is lehetett volna. Egyet azonban a leány mégis elért. Roger folyton vele foglalkozott és nemcsak álmaiban is jelentékeny szerepet játszott.

Ha Lea, amit majd mindennap megtett, az ő jelenlétében énekel, vagy zongorázott, Roger, kinek zenei tehetetlensége annak idején minden tanítóját elriasztotta, a világ minden kincséért sem ment ki a szobából és ha később egyedül maradt, emlékezet után igyekezett Lea dalait énekelni Persze, hogy Roger énekével a patkányokat és egereket lehetett volna elriasztani és így leginkább a netaláni hallgatók füleire való tekintettel, a vicome az ilyen hanggyakorlatok céljából a kert legelhagyatottabb részéit kereste fel.

Mivel Monachék ismerőseinek köre nagyon elűtött az ő ismerőseitől, igen sok érintkezési pont is hiányzott, amely máskülönbön önmagát állt volna elő és Roger sohasem mert volna Leát a párisi életnek különben általa is jól ismert köznapi eseményeivel szórakoztatni. Így hát gyakran arról beszéltek, amit mindketten olvastak és Roger, akinek könyvismeretei csak néhány elmélet és nadászati munkára, valamint Derouléde Pal hazafias dalaira szorítottak, Leát úgy bámulta, mint egy tulvilági lényt, amikor megtudta, hogy ő az összes német és angol költőket eredetiben tudja olvasni és a legnagyobb érdeklődéssel beszél mindarról, amit olvasott. Távol attól, hogy tudakos legyen, folyton azon volt, hogy ismereteit gyarapítsa és Roger nap-nap után jobban bámulta Leát. Egy napu a kertben ültek a fiatalok és Lea Roger kérésére Heine néhány versszakát idézte. A marquis épp akkor jött oda, mikor Lea utólérhetetlen hangsúlyzással mondta e szavakat:

„Engem a boldogtalan nő
Könyveit tett tönkre” . . .

Az ifjú leány eltávozott hangján eltittkolt könynyeket vélt hallani és Courtaou a sötét szemeket nedves ragyogásban látta.

Mi izgatta föl annyira nagyság s kisasszony? kérdezte aggodva és uem épp bizalmatlanul.

— Oh, csak néhány verssort idéztem, — felelt Lea elutasítólag.

— És szabad tudnom . . .

— Nem. — válaszolt röviden és azután oly hangon és kifejezéssel, melyent a marquis szokott használni, ha a báróval beszél, hozzátette: Hagyja csak . . . az illesztélét ön ügysem értené meg sohasem!

Courtaouknak zsebre kellett vágania e gúnyt, de mégis bántotta, hogy Lea ily modorban mer vele elbánni és ami nagyon érthető, dühbe nemcsak a báró ellen fordult, de Roger ellen is, kit Lea visszatartó viselete értelmi szerzőjének nevezett. Azonkívül Courtaou egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy a bárónak mi kifogása se lenne Leának a D'Espagne gróf fiával való összeköttetése ellen; szemelláthatólag és miudenképp előmozdította a fiatalok együttlétét, anélkül azonban, hogy szem elől tévesztene őket. Mind a mellett nem mondanánk igazat, ha azt allitauánk, hogy a báró máris határozottan foglalkozott a gondolattal, hogy leányát egy kereszténnyel házasítsa össze.

Mikor később közelebbről foglalkozott Leának a vicome-val való házasságával, a bárónak be kellett ismernie, hogy ennek reá is kihatással kell majd lennie; Franciaországban nagy vagyonnal bír, a zsidók a köz-társaság alatt sokkal több egyenlőséget élveznek, mint a régi időkben és így csak fokozhatja saját tekiütlyét ha egy ősi, dicső multtal bíró családdal egyesül és érdekeiket a saját érdekeivel köti össze. Eldígelé még mindig halasztgatta, hogy Franciaországban honosítsa magát, mert úgy vélte, hogy mint nem franczia előbb juthat rendjelhez. De mint egy ősrégi rangu ne-mes ember apósa még inkább remélte, hogy gyorsabban érhet célzt, anélkül, hogy német honosságáról lemondana és így minden esetre kibúvót bíztosít magának, mert azt mégsem lehetett tudni előbb utóbb nem jut-e Franciaországban is oly part a kormányra, mely a zsidók iránt nem lenne oly nagyon is elnéző. Aztán azt sem vette volna zokon, ha Roger segélyével lerázhatható a marquist, kit már rég nem szenvedhet. Hisz a Fraisse családnak is kiadta az útlevetet, mihelyt nem vehette többé hasznát

(Folytatjuk)

Nyilt-ter.

Beküldetett.

Vagyunk bátrak a kőszegi háztulajdonos urakat értesíteni, hogy a mult hónapokban, de különösen november és december hónapban a kéményseprési munka nagyon hiányosan lett végezve, pld., a mászó kémények szabályos tisztítását özv. Khern Antalné jeleulegi üzletvezetője nem kíváta, mert akkor neki is kellett volna segédkezni, pedig neki a munka nem izlik, mert urnak született!!! Mijmint alkalmazottak teljesen képtelen voltak szabályzerű munkát végezni az idő rövidsége miatt.

Az összes emeletes épületeken levő orosz kémények még a mai napig is 5 méteres hosszú ketével lesznek tisztítva, mely csak az első emeletig ér le, a többi része a kéménynek tisztítatlan marad.

A katonai cs. kir. alreáliskola kályhái és kéményei nagy része a téli időben tisztítva nem lettek, amely tizefnég napos munkát igényel.

A város tulajdonát képező Stájerbázak évenként kétszer lesznek seperve, holott a szabályrendelet évenkénti négyszeri seprést ír elő.

Mindezekről özv. Khern Antalnének tudomása nincsen, ő már 85 éves és mindazonáltal egy 21 éves fiatal emberre ruhazza teljes bizalmát és felelősségét.

Mindezekre felhívjuk a tek. rendőrkapitányi hivatal becses figyelmét, mert ha ez tovább így folytatódik, akkor a város lakosságának tetemes kára lehet.

Kőszeg, 1909. február 19-én.

Ha Gábor,
Labuda József,
kéményseprő segédék.

40 909. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. LX. t.-c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kőszegi kir. járásbíróságnak 1908. évi Sp II. 5003. számú végzése következtében dr. Deutsch Lajos ügyvéd által képviselt Strobl István javára 735 kor. a jár. erejéig 1909. évi január hó 11-én fogantatosított kielégítési végrehajtás utján le és felül foglalt és 1200 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, egy ló nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a kőszegi kir. járásbíróság 1909. évi V. 102. számú végzése folytán 735 korona tökékövetelés, ennek 1908. évi december hó 11. napjától járó 5% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 95 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig, Nagycsömötén leendő megtartására

1909. évi február hó 26-ik napjának

d. u. 1 1/2 órája

határidőül kítűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108.§-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felül foglalták és azokra kielégítési jogot uyer-tek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kőszeg, 1909. évi február hó 8. napján.

Kiss Kálmán,
kir. bir. végrehajtó.

